

УДК 343.37:336.22 (477) (063)

ББК 67.9 (4Укр) 408.122я431

Ф 63

Редакційна колегія:

Топчій Василь Васильович – доктор юридичних наук, професор;

Жерж Наталія Анатоліївна – кандидат юридичних наук;

**Мудряк Тамара Олександрівна – кандидат юридичних наук,
доцент;**

Супрун Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук;

Шкелебей Вікторія Анатоліївна – кандидат юридичних наук.

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри кримінального права та кримінології Університету державної фіскальної служби України (протокол № 10 від 06 квітня 2016 р.)

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, назв, назв підприємств, установ, організацій та іншої інформації несуть автори матеріалів.

Висловлені думки авторів можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї жодних зобов'язань.

Переклади і передруки дозволяються лише за згодою авторів.

Ф 63 Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі: Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі», 26 квітня 2016 р./ Університет державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут права; кафедра кримінального права та кримінології – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 324 с.

ISBN 978-966-924-243-3

УДК 343.37:336.22 (477) (063)

ББК 67.9 (4Укр) 408.122я431

© Університет ДФС України, 2016

ISBN 978-966-924-243-3

© ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016

технологій. А, як показує практика, способи виявлення, залишилися застарілими. Тому, органам Національної поліції України слід активізувати свої дії щодо використання сучасних наукових технологій у боротьбі з фальшивомонетництвом та його протидії.

Список використаних джерел

1. Ронський І. Державна готівка «розбавлена» фальшивою національною валютою на 0,01 відсотка // Юрид. вісник України. – 2000. – 13–19 квіт. – № 15. – С. 6.
2. Польской Г.Н. Тайны «монетного двора». М., 1996.
3. Сайт міста Івано-Франківська / Новини / Кримінал / На Прикарпатті судитимуть братів-фальшивомонетників // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.0342.ua/news/945514>
4. Дніпропетровські «винахідники» обманювали термінали сувенірними грошима // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/rubric-regions/1942247-dnipropetrovski-vinahidniki-obmanyuvali-terminali-suvenirnimi-groshima.html>
5. Інформаційний бюлетень про стан злочинності на території України за 2015 рік. – К.: ДІТ МВС України.

Головкін Богдан Миколайович,

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри
кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У МИТНІЙ СПРАВІ

Державна фіскальна служба України з 2002 р. розвиває систему автоматизованого управління митними ризиками, так званий ризик-менеджмент, спрямований на виявлення, прогнозування, запобігання й припинення митних правопорушень, що заподіюють значну шкоду державі і

загрожують митній безпеці України. Митні ризики найчастіше пов'язані із контрабандою, контрафактною продукцією та переміщенням через митний кордон товарів, на які встановлені заборони та обмеження. За світовими стандартами митної справи, автоматизована система управління митними ризиками забезпечує вибірковість об'єктів митного контролю та спрощення митних процедур для добросовісних декларантів при одночасному відстеженні підозрілих зовнішньоекономічних операцій та застосуванні повного переліку митних формальностей до потенційних порушників митних правил, занесених до «чорних списків» та міжнародних баз даних. Автоматизація митного контролю і перевірка законності зовнішньоекономічної діяльності, окрім свого основного завдання боротьби із митними правопорушеннями, опосередковано сприяє обмеженню можливостей для корупційних практик посадових осіб митних органів. Однак, протидіяти корупції у митних органах лише засобами інформатизації митного контролю, навряд чи можливо. Необхідно створювати повноцінну систему антикорупційного менеджменту у митній справі, яка забезпечить взаємну зацікавленість та об'єднання зусиль суб'єктів і учасників митних правовідносин та громадськості у подоланні корупції і її проявів.

Антикорупційний менеджмент – це діяльність по розробленню й впровадженню антикорупційних стратегій та процедур у публічній і приватній сферах, а також здійснення контролю за їх ефективністю. Система антикорупційного менеджменту охоплює увесь механізм реалізації державної політики, програми заходів по запобіганню корупції та її проявам, а також діяльність по застосуванню антикорупційного законодавства у публічному і приватному секторах. Між тим, запобігання корупції в основному здійснюється у публічному секторі. Зокрема, суб'єктом реалізації державної антикорупційної політики у митній сфері виступає Державна фіскальна служба України, яка силами уповноваженого підрозділу (Головного управління власної безпеки) запобігає,

виявляє та припиняє корупційні правопорушення і злочини, що вчиняються посадовими особами митних органів [1, с.1].

На наш погляд, реалізація державної антикорупційної політики у митній сфері відбувається суто формально, більшою мірою для констатації існування вказаної діяльності як такої, ніж для ефективною протидії корупції в одній із найбільш корумпованих сфер державного управління. Як доказ можна навести факт відсутності відомчої антикорупційної програми Державної фіскальної служби, а також підозріло низькі показники щорічного виявлення корупційних злочинів та встановлення посадових осіб, яким висунуто підозру у їх вчиненні (2013 р. – 2, 2014 р. – 12, 2015 р. – 24). За результатами міжнародних досліджень корупції у митній сфері констатується її системний характер. На більшості митниць і митних постах створені корупційні схеми ієрархічного і мережевого типу по незаконному збагаченню на системній основі [2, с. 8-13]. Специфіка побудови корупційних схем полягає у кілька ланковому опосередкуванні, відсутності безпосередніх зв'язків між організаторами, посередниками і виконавцями, забезпеченні прикриття організованої злочинної діяльності на різних етапах митного контролю та оформлення з боку компетентних органів та їх уповноважених служб і підрозділів [3, с. 130-132].

Системну корупцію на митницях держава десятиліттями намагається подолати показовими кадровими «чистками», вибіркоким притягненням до кримінальної відповідальності посадових осіб інспекторського складу із наступним масовим звільненням їх від відбування покарання. Час від часу мають місце резонансні кримінальні провадження проти керівників митниць, із яких одиниці завершуються винесенням обвинувального вироку. Втім, основним методом «боротьби» з корупцією залишається перманентне реформування митних органів і зміни митних правил. За такого підходу рівень корупції у митній сфері не знижується, а за деякими повідомленнями навіть зростає. Допоки в Україні не буде проведено розмежування влади від бізнесу і при цьому не відбудеться об'єднання корпоративних зусиль суб'єктів

зовнішньоекономічної діяльності, підприємців, які працюють у сфері митної справи, громадськості та неурядових організацій – неможливо створити ефективний механізм колективної протидії корупції із сторони бізнесу. Нажаль, низький рівень самоорганізації, нерозвиненість корпоративної культури та позиція пристосування до існуючої ситуації не дозволяють бізнес-структурам протистояти на належному рівні корупційній експансії чиновництва і органів кримінальної юстиції. У зв'язку з цим, держава має стимулювати розвиток антикорупційного менеджменту у приватній сфері, зокрема шляхом упровадження системи «комплаєнс», що належить до інструментів корпоративного управління і забезпечує запобігання, виявлення та усунення корупційних ризиків та кримінальних практик, які завдають шкоди діловій репутації підприємства чи організації.

Антикорупційний комплаєнс передбачає систему контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, міжнародних антикорупційних політик (стандартів) та процедур (рекомендацій) у професійній діяльності суб'єктів господарювання (зовнішньоекономічної діяльності) та їх відносинах із органами внутрішнього і зовнішнього контролю і кримінальної юстиції. Комплаєнс-контроль забезпечує управління фінансовими ризиками, що виникають внаслідок недотримання суб'єктами господарювання національного законодавства, корпоративних політик та антикорупційних процедур. Система комплаєнс складається із організаційно-управлінських заходів, спрямованих на: протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, корупційним діям або шахрайству; дотримання кодексу корпоративної етики; розробку і реалізацію антикорупційних програм на підприємствах; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів, а також аудиту підозрілих фінансових операцій; взаємодію із контролюючими і правоохоронними органами з питань виявлення корупційних дій [4; с. 4].

За результатами українських досліджень констатується, що

майже половина вітчизняних підприємств не готова упроваджувати корпоративні антикорупційні політики, фактично кожне третє підприємство не готове віддати 3-5% прибутку на ефективну боротьбу з корупцією, не зважаючи на те, що за оцінками експертів, втрачені суми через корупцію досягають 4-10% річного обороту компанії [4, с. 6]. Разом з тим, спільними зусиллями Професійної асоціації корпоративного управління (ПАКУ), Центру міжнародного приватного підприємництва (CIPE), Американської торговельної палати (Am Cham) і регіональних бізнес-асоціацій в Україні поступово відбувається упровадження антикорупційного комплаєнсу [4, с. 7].

Окрім цього, почалася реалізація проекту передачі в управління міжнародним компаніям деяких регіональних митниць України в рамках програми TWINNING, що має на меті забезпечити прозорість, простоту митних процесів, швидкість митного оформлення, відсутність корупції та європейський стандарт сервісу. У рамках проекту, модернізація законодавства у сфері інтегрованого управління кордонами, митного оформлення і загальних транзитних процедур, покладається на Федеральне міністерство фінансів Германії. За налагодження оперативних аспектів співпраці у сфері інтегративного управління кордонами несе відповідальність Митна служба при Міністерстві фінансів Республіки Польща. А розроблення системи боротьби з корупцією очолить Митна служба при Міністерстві фінансів Литовської Республіки. Проект розрахований на два роки, а на його реалізацію ЄС виділяє 1,85 млн Євро [5].

Наведені механізми охоплюються поняттям антикорупційного менеджменту. Залишається сподіватися, що його повноцінне впровадження у митний процес дозволить найближчим часом суттєво знизити рівень корупції у сфері державної митної справи.

Список використаних джерел

1. Шкуренко Н.Г. Основні засади запобігання та протидії корупції в органах державної фіскальної служби /

Н.Г. Шкуренко: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://legalactivity.com.ua/index.php> (дата звернення 07.04.2016). – Назва з екрана.

2. Корупція та регулювання підприємницької діяльності в Україні: митні процедури та транспортування товарів: звіт за результатами соціологічних досліджень. – К, 2007-2009. – 44 с.

3. Головкін Б.М. Поняття злочинності у сфері економіки / Б.М. Головкін // Форум права. – 2013 – № 3. – С. 128-133.

4. Бабяк Н.Д. Антикорупційний комплаєнс: основні засади і перспективи впровадження у вітчизняний корпоративний сектор / Бабяк Н.Д., Білоцька І.А., Старушик Ю.В. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 4 (85). – С. 3–9.

5. Розпочато практичну реалізацію проекту TWINNING// Дежавна фіскальна служба України: [Електронний ресурс]: [офіційний портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsent/novini/235672.html> (дата звернення 07.04.2016). – <https://www.google.com.ua/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3YuMw7wnyAJ:sfs.gov.ua/media-tsent/novini/235672.html+&cd=3&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

Горбатюк Ірина Олександрівна,

студентка групи ПБ–14–6

Навчально–наукового інституту права

Університету ДФС України

Науковий керівник:

к.ю.н., професор, професор кафедри
кримінального права та кримінології

Університету ДФС України

Самілик Григорій Михайлович

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ П ПОДОЛАННЯ

Процеси глобалізації фінансових ринків сприяють не